

H. C. Andersen - Eventyr 057: Nissen hos Spekhøkeren. (1853) Originalversion. Bemærk: der er indsat blanklinjer undervejs, markeret med tegnet - for at linjerne i de to kolonner kan matche. Linje-forskubbelser kan, beklageligvis, opstå alligevel (pga. såkaldt konverterings-divergens); læsning ´på tværs´ bør dog være muligt.	H. C. Andersen – Eventyr 057: Nissen hos Spækhøkeren (1853) Sprogjusteret version ved Ivan Hansen (2015/2019) © blå tekst = ord ændret i forhold til originalen. (Justering ifølge 1948-sprogreformen er ikke farvemarkeret) Bemærk: der er indsat blanklinjer undervejs, markeret med tegnet - for at linjerne i de to kolonner kan matche. Linje-forskubbelser kan beklageligvis opstå alligevel (pga. såkaldt konverterings-divergens); læsning ´på tværs´ bør dog være muligt.
Der var en rigtig Student, han boede paa Qvisten og eiede Ingenting; der var en rigtig Spekhøker, han boede i Stuen og eiede hele Huset, og ham holdt Nissen sig til, for her fik han hver Juleaften et Fad Grød med en stor Klump Smør i! det kunde Spekhøkeren give; og Nissen blev i Boutiken og det var meget lærerigt. - En Aften kom Studenten ind fra Bagdøren for selv at købe sig Lys og Ost; han havde Ingen at sende, og saa gik han selv; han fik hvad han forlangte, han betalte det og der blev nikket "god Aften" af Spekhøkeren og af Madammen, og det var en Kone, som kunde mere, end nikke, hun havde Talegaver! - og Studenten nikkede igjen og blev saa staaende midt i Læsningen af det Blad Papir, der var lagt om Osten. Det var et Blad, revet ud af en gammel Bog, der ikke burde rives istykker, en gammel Bog, fuld af Poesi. "Der ligger meer af den!" sagde Spekhøkeren, "jeg gav en gammel Kone nogle Caffebønner for den; vil De give mig otte Skilling, skal De have Resten!" - "Tak," sagde Studenten, "lad mig faae den istedetfor Osten! jeg kan spise Smørrebrødet bart! syndigt var det, om den hele den Bog skulde rives i Stumper og Stykker. De er en prægtig Mand, en practisk Mand, men Poesi forstaaer De Dem ikke mere paa, end den	Der var en rigtig student, han boede på kvisten og ejede ingenting; der var en rigtig spækhøker, han boede i stuen, havde sin købmandsbutik der, og han ejede hele huset, og ham holdt nissen sig til, for her fik han hver juleaften et fad grød med en stor klump smør i! Det kunne spækhøkeren give; og nissen blev i butikken og det var meget lærerigt. En aften kom studenten ind fra bagdøren for selv at købe sig stearinlys og ost; han havde ingen at sende i byen, og så gik han selv. Han fik hvad han forlangte, han betalte det og der blev nikket "god aften" af spækhøkeren og af hans madamme, og det var en kone, som kunne mere end at nikke, hun havde talegaver! – og studenten nikkede igen og blev så stående midt i læsningen af det trykte stykke papir, der var lagt om osten. Det var en side, der var revet ud af en gammel bog, der ikke burde rives i stykker: en gammel bog, fuld af poesi. "Der ligger mere af den!" sagde spækhøkeren, "jeg gav en gammel kone nogle kaffebønner for den bog; vil De give mig nogle kroner, kan De få resten af den!" "Tak," sagde studenten, "lad mig få bogen i stedet for osten! Jeg kan spise smørrebrødet bart! Det ville være synd, hvis hele den bog skulle rives i stumper og stykker. De er en prægtig mand, en praktisk mand, men poesi forstår De dem ikke på mere end den

Bøtte!"

Og det var uartigt sagt, især mod Bøtten, men Spekhøkeren loe og Studenten loe, det var jo sagt saadan i en Slags Spøg. Men Nissen ærgrede sig, at man turde sige sligt til en Spekhøker, der var Huusvært og solgte det bedste Smør.

Da det blev Nat, Boutiken lukket og Alle tilsengs, paa Studenten nær, gik Nissen ind og tog Madammens Mundlæder, det brugte hun ikke naar hun sov, og hvor i Stuen han satte det paa nogensomhelst Gjenstand, der fik den Maal og Mæle, kunde udtale sine Tanker og Følelser ligesaa godt, som Madammen, men kun een ad Gangen kunde faae det, og det var en Velgjer-ning, for ellers havde de jo talt hverandre i Munden.

Og Nissen satte Mundlæderet paa Bøtten, hvor- i de gamle Aviser laae: "Er det virkeligt sandt," spurgte han, "at de ikke veed, hvad Poesi er?"

"Jo, det veed jeg," sagde Bøtten, "det er saadant noget, som staaer paa Nederdelen af Aviserne og klippes ud! jeg skulde troe, at jeg har mere af det inden i mig, end Studenten, og jeg er kun en ringe Bøtte imod Spekhøkeren!"

-
-

Og Nissen satte Mundlæderet paa Caffemøllen, nei, hvor den gik! og han satte det paa Smørfjerdings og Pengeskuffen; - Alle vare de af Mening, som Bøtten, og hvad de fleste ere enige om, det maa man respectere.

"Nu skal Studenten faae!" og saa gik Nissen ganske sagte af Kjøkkentrappen op til Qvisten, hvor Studenten boede. Der var Lys derinde, og Nissen kiggede gennem Nøglehullet og saae, at Studenten læste i den pjaltede Bog nedefra. Men, hvor der var lyst derinde! der stod ud af Bogen en klar Straale, der blev til en Stamme, til et mægtigt Træ, som løftede sig saa høit og bredte sine Grene vidt ud over Studenten. Hvert Blad var saa friskt og hver Blomst var et deiligt Pige-hoved, nogle med Øine saa mørke og straalende, andre saa blaa og forunderlige klare. Hver Frugt var en skinnende Stjerne, og saa sang og klang det vidunderligt deiligt!

Nei, saadan Herlighed havde den lille Nisse aldrig tænkt sig, end sige seet og fornummet. Og

skraldebøtte dér!"

Og det var uartigt sagt, især mod skraldebøtten, men spækhøkeren lo og studenten lo, det var jo sagt sådan i en slags spøg. Men nissen ærgrede sig: at man dog turde sige sådan noget til en spækhøker, der både var husvært og solgte det bedste smør!

Da det blev nat, butikken lukket og alle gik til sengs, på nær studenten, gik nissen ind og tog madammens mundlæder, som man siger, hendes snakketøj, for det brugte hun ikke når hun sov, og hvis han i stuen satte snakketøjet på en genstand, så fik den straks mål og mæle, og kunne udtale sine tanker og følelser lige så godt som madammen. Men kun en ad gangen kunne få det på, og det var godt, for ellers havde de jo talt i munden på hinanden.

Og nissen satte snakketøjet på skraldebøtten, hvor de gamle aviser lå i: "Er det virkeligt sandt," spurgte han, "at De ikke ved, hvad poesi er?"

"Jo, det ved jeg da," sagde bøtten, "det er sådant noget, som står i et tillæg til aviserne og kan klippes ud og gemmes! Jeg skulle tro, at jeg har mere af det endeni mig, end studenten har, og jeg er endda kun en ringe bøtte i forhold til spækhøkeren!"

Og nissen satte snakketøjet på kaffemøllen - nej, hvor den gik! Og han satte det på smørkrukken og pengeskuffen; – alle var de af samme mening som skraldebøtten, og hvad de fleste er enige om, det må man respektere!

"Nu skal studenten få!" og så gik nissen ganske stille ad køkkentrappen op til kvisten, hvor studenten boede. Der var lys derinde, og nissen kiggede gennem nøglehullet og så, at studenten læste i den pjaltede bog nedefra butikken. Men, hvor var der lyst derinde! Der stod ud af bogen en klar stråle, der blev til en stamme, til et mægtigt træ, som løftede sig så højt og bredte sine grene vidt ud over studenten. Hvert blad var så friskt og hver blomst var et dejligt pigehoved, nogle med øjne så mørke og strålende, andre så blå og forunderlige klare. Hver frugt var en skinnende stjerne, og så sang og klang det vidunderligt dejligt!

Nej, sådan herlighed havde den lille nisse aldrig hverken tænkt sig, set eller fornemmet. Og så

saa blev han staaende paa Taaspidserne, kiggede og kiggede, til Lyset derinde slukkedes; Studenten blæste nok sin Lampe ud og gik til Sengs, men den lille Nisse stod der alligevel, thi Sangen klang endnu saa blød og deilig, en yndig Vugge-Vise for Studenten, der lagde sig til Ro.

"Her er mageløst!" sagde den lille Nisse, "det havde jeg ikke ventet! - Jeg troer, at jeg vil blive hos Studenten -!" - og han tænkte - og tænkte fornuftigt, og saa sukkede han: "Studenten har ingen Grød!" - og saa gik han - ja, saa gik han ned igen til Spekhøkeren; - og det var godt han kom, for Bøtten havde næsten forbrugt alt Madammens Mundlæder, ved at udtale fra een Led alt hvad den rummede i sig, og nu var den lige i Begreb med at vende sig, for at give det samme igen fra den anden Led, da Nissen kom og tog Mundlæderet igen til Madammen; men hele Boutiken, fra Pengeskuffen til Pindebrændet havde fra den Tid Mening efter Bøtten, og de agtede den i en saadan Grad, og tiltroede den saameget, at naar Spekhøkeren siden efter læste "Kunst- og Theateranmeldelser" af sin "Tidende", den om Aftenen, saa troede de, at det kom fra Bøtten.

- Men den lille Nisse sad ikke længer rolig og lyttede til al den Viisdom og Forstand dernede, nei saasnart at Lyset skinnede fra Qvistkammeret, saa var det ligesom om Straalerne vare stærke Ankertoug, der drog ham derop, og han maatte afsted og kigge ind af Nøglehullet, og der ombruste ham da en Storhed, som den vi føle ved det rullende Hav, naar Gud i Stormen gaaer hen over det, og han brast i Graad, han vidste ikke selv, hvorfor han græd, men der var i denne Graad noget saa velsignet! - Hvor det maatte være mageløst deiligt, at sidde med Studenten under det Træ, men det kunde ikke skee, - han var glad ved Nøglehullet. Der stod han endnu paa den kolde Gang, de Efteraars-Vinden blæste ned fra Loftslugen og det var saa koldt, saa koldt, men det følte den Lille først, naar Lyset slukkedes inde paa Tagkammeret, og Tonerne døde hen for Vinden. Hu! saa frøs han og krøb ned igen i sin lune Krog; der var mageligt og behageligt! - Og da Julegrøden kom med en stor Klump Smør, -

blev han stående på tåspidserne, kiggede og kiggede, til lyset derinde slukkedes. Studenten blæste sin lampe ud og gik til sengs, men den lille nisse stod der alligevel, sangen klang endnu så blød og dejlig, en yndig vuggeviser for studenten, der lagde sig til ro.

"Her er mageløst!" sagde den lille nisse, "det havde jeg ikke ventet! - Jeg tror, at jeg vil blive hos studenten -!" - Og han tænkte - og tænkte fornuftigt, og så sukkede han: "Men studenten har ingen grød!" - og så gik han - ja, så gik han ned igen til spækhøkeren; - og det var godt han kom, for skraldebøtten havde næsten brugt alt madammens snakketøj, ved at fortælle alt hvad den havde i sig fra den ene side, og nu var den lige ved at vende sig, for at fortælle det samme igen fra den anden side, da nissen kom og tog snakketøjet og gav det tilbage til madammen. Men hele butikken, fra pengeskuffen til pindebrændet havde fra den dag samme mening som skraldebøtten, og de respekterede den i en sådan grad, og tiltroede den så meget, at når spækhøkeren siden læste "Kunst- og teateranmeldelser" højt af sin Aftenavis, så troede de, at det hele kom fra skraldebøtten.

Men den lille nisse sad ikke længere roligt og lyttede til al den visdom og forstand dernede i stuen, nej så snart at lyset skinnede fra kvistkammeret, så var det ligesom om strålerne var et stærkt tøj, der trak ham derop: han måtte af sted og kigge ind af nøglehullet, og der ombruste ham da en storhed, som den vi føler ved det rullende hav, når Gud i stormen går hen over det. Og han brast i gråd, han vidste ikke selv, hvorfor han græd, men der var i denne gråd noget så velsignet! - Hvor det måtte være mageløst dejligt, at sidde med studenten under det poesiens træ, men det kunne ikke ske, - og han var glad nok ved nøglehullet. Der stod han stadig, på den kolde gang, da efterårsvinden blæste ned fra loftslugen og det var så koldt, så koldt, men det følte den lille først, når lyset slukkedes inde på tagkammeret, og tonerne døde hen for vinden. Hu! - så frøs han og krøb ned igen i sin lune krog; der var mageligt og behageligt! - Og da julegrøden kom med en stor klump smør, - ja, så var spækhøkeren mester!

ja, saa var Spekhøkeren Mester! Men midt om Natten vaagnede Nissen ved et frygteligt Rabalder paa Vindues-Skudderne, Folk udenfor dundrede paa; Vægteren peeb, der var stor Ildløs; hele Gaden stod i lysende Lue. Var det her i Huset eller hos Naboens? Hvor? Det var en Forfærdelse! Spekhøker-Madammen blev saa befippet, at hun tog sine Guld-Ørenringe af Ørene og puttede dem i Lommen, for dog at redde Noget, Spekhøkeren løb efter sin Obligationer og Tjenestepigen efter sin Silkemantille, den havde hun Raad til; hver vilde redde det Bedste og det vilde ogsaa den lille Nisse, og i et Par Spring var han oppe af Trappen og inde hos Studenten, som stod ganske rolig ved det aabne Vindue og saae ud paa Ilden, der var i Gjenboens Gaard. Den lille Nisse greb paa Bordet den vidunderlige Bog, puttede den i sin røde Hue og holdt paa den med begge Hænder, Husets bedste Skat var frelst! og saa foer han afsted, heelt ud paa Taget, heelt op paa Skorstenen og der sad han belyst af det brændende Huus ligeoverfor og holdt med begge Hænder paa sin røde Hue, hvori Skatten laae. Nu kjendte han sit Hjertelag, hvem han egentlig hørte til; men da saa Ilden var slukket og han blev besindig, - ja: "jeg vil dele mig imellem dem!" sagde han: "jeg kan ikke reent slippe Spekhøkeren for Grødens Skyld!" Og det var ganske menneskeligt! - Vi andre gaae ogsaa til Spekhøkeren - for Grøden.	- Men midt om natten vågnede nissen ved et frygteligt rabalder på vinduesskodderne, folk udenfor dundrede på; vægteren peb, der var opstået en stor brand; hele gaden stod i lysende flammer. Var det her i huset eller hos naboens? Hvor? Det var forfærdeligt! Spækhøker-madammen blev så befippet, at hun tog sine guld-ørenringe af ørene og puttede dem i lommen, for dog at redde noget; spækhøkeren løb efter sine obligationer og tjenestepigen efter sit silke-sjal, det vigtigste som hun ejede. Hver ville redde det bedste og det ville også den lille nisse, og i et par spring var han oppe ad trappen og inde hos studenten, som stod ganske rolig ved det åbne vindue og så ud på ilden, der brændte i genboens gård. Den lille nisse greb nu på bordet den vidunderlige bog, puttede den i sin røde hue og holdt på den med begge hænder, husets bedste skat var frelst! Og så fór han af sted, helt ud på taget, helt op på skorstenen og der sad han belyst af det brændende hus lige overfor og holdt med begge hænder på sin røde hue, hvori skatten lå. Nu kendte han sit hjertes venner, hvem han egentlig var knyttet til. Men da så ilden var slukket og han blev besindig, – ja, så sagde han: “Jeg må dele mig imellem dem! Jeg kan ikke helt slippe spækhøkeren, på grund af grøden!” Og det var ganske menneskeligt! – Vi andre går også til købmandsbutikken, hos spækhøkeren – på grund af grøden.
Originalteksten, bragt her mhp. sammenligning med ændringerne i 2019-versionen, er fra Det Kongelige Biblioteks HCA online-arkiv (efter DSL-udgaven 1963-1967). Der kan være enkelte ´digitale fejl´ i disse ældre online-originaler. Link: http://wayback-01.kb.dk/wayback/20101103141246/http://www2.kb.dk/elib/lit//dan/andersen/eventyr.dsl/index.htm	Sprogjusteret version ved Ivan Hansen (2015/2019) ©